

Bulgària: comença la nova òrbita

El país comunista més satel·litzat, avança per un procés democràtic del qual el Partit Comunista –el nou Partit Socialista– n'és el principal protagonista. Ara com ara l'oposició té poca capacitat de convocatòria.

Quan a començament d'aquest mes d'abril el primer ministre Andrei Lukanov s'entrevistava a Brussel·les amb el president de la Comissió Europea, Jacques Delors, per demanar-li el suport comunitari a la fràgil economia de Bulgària, estava tenint lloc, de fet, la presentació *en societat* de la nova democràcia búlgara. Pocs dies abans el govern, controlat pels comunistes reformistes, havia convocat eleccions lliures –les primeres en 45 anys– per als dies 10 i 17 de juny –a dues voltes– després de gairebé quatre mesos d'estires-i-arronses amb l'oposició. Així mateix, per aquells mateixos dies, el Partit Comunista de Bulgària havia canviat el nom pel de Partit Socialista seguint l'exemple d'Hongria i de Polònia.

Bulgària, el país més satel·litzat i més sovietitzat del bloc de l'Est, ha arribat, doncs, al punt sense retorn de la transició democràtica. Un procés de canvis anomenat *reforma tranquil·la*, que va començar fa cinc mesos, inesperadament, amb la destitució del vell dictador stalinista Todor Jivkov.

UN COLP DE PALAU

La notícia de la *dimissió* de Jivkov, presentada al Politburó i al Comitè Central, va arribar als mitjans de comunicació de tot el món la tarda del 10 de novembre, enmig de la commoció que havia provocat, 24 hores abans, la caiguda del mur de Berlín. En un principi no es va saber

si la renúncia al càrrec de l'aleshores *degà* dels dictadors europeus –35 anys en el càrrec– formava part d'un maniobra continuista o era el començament d'una transició democràtica. L'origen dels dubtes estava en què el successor de Jivkov era Petar Mladenov, l'home que fins aquell moment havia ocupat la cartera d'Afers Estrangers.

Més tard se sabia que Mladenov va dirigir un autèntic colp de palau, gairebé un colp d'estat, ja que entre el 8 i el 10 de novembre es van viure a Sofia moments de gran tensió i fins i tot els tancs van estar a punt de sortir al carrer. Petar Mladenov, l'home de Gorbatxov a Bulgària, va dirigir gran part de l'operació de recanvi en una situació d'arrest domiciliari ordenada pel dictador.

Al cap d'una setmana d'haver arribat al poder les intencions de Petar Mladenov començaven a estar clares: el nou líder va ordenar la detenció de Todor Jivkov –que es troba processat per abús de poder i corrupció i ingressat en un hospital, malalt de demència senil– i va convocar un congrés extraordinari del Partit Comunista. En aquest congrés es va fer la gran purga dels stalinistes i Mladenov va col·locar en primera línia del poder dos dels seus col·laboradors més fidels, els dos homes encarregats de dirigir la transició democràtica: Alexander Lilov, com a nou màxim dirigent del Partit, i Andrei Lukanov com a primer ministre. Mladenov es va reservar el càrrec

de president del Consell d'Estat que des de fa tres setmanes ja ha recuperat el nom tradicional de president de la República. Una vegada feta la reestructuració interna, el nou equip reformista es va posar en contacte amb l'oposició per pactar en negociacions de taula rodona, el procés democràtic.

UNA OPOSICIÓ FEBLE

Els grups dissidents búlgars més actius havien començat a donar els primers senyals de vida tres setmanes abans de la caiguda de Jivkov. El 17 d'octubre, aprofitant la reunió a Sofia de l'anomenat Fòrum Internacional sobre el Medi Ambient –depenent de la Conferència de Seguretat i de Cooperació a Europa, el partit verd Ekoglasnost va fer la seva primera roda de premsa davant de la premsa internacional. Un home va destacar en aquella sessió informativa: Petar Baron, actualment un dels portaveus més qualificats, i amb més futur, de l'oposició búlgara aplegada en l'anomenada Unió de Forces Democràtiques.

Entre 15 i 20 partits integren actualment l'UDF, que presideix el vell dissident Jelio Jeleu. Els grups que hi destaquen són, a més d'Ekoglasnost, el sindicat Podkrepa –que no arriba als 100.000 afiliats–, el Partit Socialdemòcrata i el partits Democràtics i Radical Democràtic, històrics del parlamentarisme d'abans de la segona guerra mundial.

El problema més gran de

l'oposició democràtica búlgara és la seva feblesa, la poca capacitat de convocatòria tot i la seva unitat d'acció. La manifestació més nombrosa de les que ha convocat l'UDF no ha pasat de 100.000 concentrats a Sofia. Els sectors que es mobilitzen són sobretot els joves i els nuclis més avançats dels treballadors urbans. En canvi a les zones rurals –i Bulgària es un país agrícola– el conformisme, l'apatia i la despolitització són evidents.

Són precisament aquests sectors rurals majoritaris, centenars de milers de vots potencials, els que intenta atreure's la Unió Popular Agrària, el partit que va encapçalar diversos governs a Bulgària abans de la guerra i que durant el règim comunista va continuar sent legal a canvi de fer un paper de comparsa del partit únic. La Unió Popular Agrària que en els últims mesos s'ha reformat i s'ha distanciat suficientment del comunisme no ha estat admesa a La Unió de Forces Democràtiques ja que al si de la UFD hi ha l'anomenada Unió Agrària *Nikola Petkov* que reivindica el nom del líder històric executat el 1948 per no voler adherir-se al règim stalinista.

EL PARTIT, AL CAPDAVANT

La feblesa de l'oposició i el paper no hegemònic però sí capdavanter del Partit Comunista –ara ja Socialista– en ruptura amb el stalinisme han condicionat el procés de-

mocràtic búlgar. A l'inrevés de la República Democràtica Alemanya i fins i tot de Polònia, l'oposició, l'UFD, s'ha negat sistemàticament a acceptar la *invitació* de Mladenov i Lukanov a participar en un govern d'unitat nacional i així poder mantenir l'estratègia unitària i de no responsabilitzar-se amb els hereus de l'antic règim.

I el necessari purisme de la Unió de Forces Democràtiques ha esdevingut més d'una

vegada radical durant les negociacions de la taula rodona. Amb l'amenaça de retirar-se i trencar el joc l'UDF ha anat arrancant al govern, una a una, la majoria de les seves exigències: despolitització de l'exèrcit i de la policia; control democràtic dels mitjans de comunicació; dissolució de les cèl.lules comunistes de les empreses i, finalment, la conquesta més important: eleccions lliures per a un parlament que tindrà poders

constituents. És a dir, la reforma política pactada a la taula rodona ha estat els mínims democràtics i la nova constitució la redactarà el parlament elegit el juny.

La bona disposició amb què el règim reformista de Mladenov ha acceptat deixar en mans dels nous diputats l'edificació de l'estat democràtic confirma la idea que els ex-comunistes senten molts segurs. Les últimes enquestes els atribueixen un

39% dels vots: un percentatge que amb l'aplicació del sistema electoral majoritari a dues voltes els podria donar fàcilment la majoria absoluta. En canvi, el vot no comunista es presenta dividit: d'una banda la UDF, que podria aconseguir un 16% i, de l'altra, La Unió Popular Agrària que es beneficiaria d'un 11%.

No obstant les últimes experiències electorals a la RDA i a Hongria —amb la da-

A l'esquerra, Peter Mladenov, l'home de Gorbatsxov a Bulgària; a la dreta, una manifestació a Sofia.

vallada històrica d'ex-comunistes i socialdemòcrates—ensenyen que els percentatges dels sondejos fets a mig termini es modifiquen i fons i tot es capgiren quan arriba l'hora de votar. I no seria gens estrany que a Bulgària, el 10 i 17 de juny, es donés també el moviment pendular cap al centre-dreta.

Si no fos així i triomfés el Partit Socialista voldria dir que Bulgària, a més de ser l'excepció de la regla, continua sent un país que està més pendent del que passa a Moscou que no del que es viu a l'altra banda del Danubi.

Llibert Ferri